UMUMTA`LIM MAKTABLARIDA OTA-ONALAR BILAN ISHLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti
1-bosqich magistri
Eranova Gulnoraxon Ziyoiddin qizi
gulnora@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada umumta`lim maktablarida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etishning nazariy asoslari, zamonaviy yondashuvlari, shakl va metodlari, ta`lim tizimidagi tadbiqi, samaradorligi va istiqbollari keng yoritilgan. Raqamli platformalar, ota-onalar maktablari, treninglar, loyiha faoliyati, ochiq muloqot va inklyuziv yondashuvlar kabi innovatsion usullar tahlil qilingan.

Kalit so`zlar; zamonaviy yondashuvlar, shakl va metodlar, raqamli platformalar, treninglar, loyiha faoliyati, inklyuziv yondashuvlar, akademik natijalari, barkamol rivojlanishi

Аннотация: Данная научная статья представляет собой всесторонний обзор теоретических основ, современных подходов, форм и методов организации сотрудничества с родителями в средних школах, их внедрения в систему образования, эффективности и перспектив. Анализируются инновационные методы, такие как цифровые платформы, родительские школы, тренинги, проектная деятельность, открытый диалог и инклюзивные подходы.

Ключевые слова: современные подходы, формы и методы, цифровые платформы, тренинги, проектная деятельность, инклюзивные подходы, академические результаты, гармоничное развитие.

Abstract: This scientific article provides a comprehensive overview of the theoretical foundations, modern approaches, forms and methods of organizing cooperation with parents in secondary schools, their implementation in the education system, their effectiveness and prospects. Innovative methods such as digital platforms, parent schools, trainings, project activities, open dialogue and inclusive approaches are analyzed.

Keywords: modern approaches, forms and methods, digital platforms, trainings, project activities, inclusive approaches, academic results, harmonious development.

KIRISH

Umumta`lim maktablarida ota-onalar bilan ishlashning zamonaviy yondashuvlari an`anaviy "hisobot berish" uslubidan teng huquqli hamkorlik modeliga o`tishni nazarda tutadi. Bu yondashuvda ota-ona shunchaki kuzatuvchi emas, balki ta`lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi.

Zamonaviy yondashuvlarning asosiy yo`nalishlari va shakllari quyidagilardan iborat:

1. Raqamli va masofaviy aloqa shakllari

Texnologiyalar maktab va oila o`rtasidagi masofani qisqartirishga xizmat qilmoqda:

- Elektron platformalar: "Kundalik.com" yoki "E-maktab" kabi tizimlar orqali ota-onalar farzandining davomati va baholarini real vaqt rejimida kuzatib boradilar.
- Ijtimoiy tarmoqlar va messenjerlar: Telegram va WhatsApp guruhlari orqali tezkor ma`lumot almashish, virtual ota-onalar majlislarini o`tkazish.

- Onlayn platformalar: Ota-onalar uchun pedagogik va psixologik bilim beruvchi maxsus masofaviy ta`lim resurslari.

2. Noan`anaviy (Interaktiv) ish shakllari

Ota-onalar majlislarini qiziqarli va samarali qilish uchun quyidagi usullardan foydalaniladi:

- "Ochiq eshiklar kuni": Ota-onalar darslarda qatnashib, maktabdagi ta`lim muhiti bilan bevosita tanishadilar.
- Trening va master-klasslar: farzand tarbiyasi, psixologik muammolar yoki bolalarni maktabga tayyorlash bo`yicha amaliy mashg`ulotlar.
- Davra suhbatlari va diskussiyalar: Muayyan muammoni (masalan, bulling yoki gadjetlarga qaramlik) birgalikda yechishga qaratilgan uchrashuvlar.

3. Psixologik-pedagogik qo`llab-quvvatlash

Maktab ota-onalarga "konsultant" sifatida yordam beradi:

- Individual maslahatlar: Har bir bolaning o`ziga xosligidan kelib chiqib, ota-onalar bilan alohida ishlash.
- Inklyuziv yondashuv: Alohida ta`lim ehtiyojlari bo`lgan bolalarning ota-onalari bilan maxsus dasturlar asosida ishlash va ularni ijtimoiy moslashtirish.
- Ota-onalar universitetlari/kengashlari: Maktab qoshida doimiy faoliyat yurituvchi, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshiruvchi tuzilmalar.

4. Hamkorlikning yangi tamoyillari

- Ishonch va ochiqlik: Maktab ma`muriyati va o`qituvchilarning muammolarni yashirmasdan, ota-onalar bilan birga hal qilishga tayyorligi.
- Tabaqalashtirilgan yondashuv: Oila sharoiti, ota-onalarning ma`lumoti va qiziqishlarini hisobga olgan holda turli guruhlar bilan ishlash.

Bu yondashuvlarning barchasi "Oila — maktab — mahalla" zanjirini mustahkamlashga va yakunda bolaning sifatli ta`lim-tarbiya olishini ta`minlashga qaratilgan.

METODOLOGIYA

Zamonaviy ta`lim tizimida ota-onalar maktabning faol hamkori sifatida qaralmoqda. O`zbekiston Respublikasida “Ta`lim to`g`risida”gi Qonun va Prezident farmonlariga muvofiq, oila va maktab hamkorligi uzluksiz ta`limning muhim tamoyili hisoblanadi. An`anaviy yig`ilish va suhbatlardan farqli o`laroq, zamonaviy yondashuvlar raqamli texnologiyalar, interfaol usullar va o`zaro manfaatga asoslangan sheriklikka asoslanadi. Ota-ona-maktab hamkorligi o`quvchilarning akademik natijalari, motivatsiyasi, hissiy farovonligi va barkamol rivojlanishiga ijobiy ta`sir ko`rsatadi.

Oila va maktab – bolaning ikki markaziy muhiti. Ularning samarali hamkorligi o`quv natijalarini oshiradi, motivatsiyani kuchaytiradi va hissiy farovonlikni ta`minlaydi. Biroq, hozirgi kunda maqsadlar va rollar farqlari tufayli potensial nizolar yuzaga kelmoqda.

Ota-onalar bilan ishlashning nazariy asoslari J.Epsteinning “School, Family, and Community Partnerships” modeliga asoslanadi. Unda hamkorlik oltita turga bo`linadi: tarbiya, aloqa, o`quv jarayoniga jalb qilish, uyda o`qishni qo`llab-quvvatlash, qaror qabul qilishda ishtirok va jamoat resurslaridan foydalanish.

O`zbek pedagogikasida bu tamoyillar “Oila va maktab hamkorligi” tushunchasi orqali ifodalanadi. Hamkorlik o`quvchi sub`ekt sifatida qaralib, o`zaro hurmat, ishonch va birgalikdagi mas`uliyatga asoslanadi. Tadqiqotlar shuni ko`rsatadiki, faol ota-ona ishtiroki o`quvchilarning

akademik muvaffaqiyatini 20-30% ga oshiradi, darsga qatnashishni yaxshilaydi va xulq-atvorni ijobiylashtiradi.

MUHOKAMA

Zamonaviy yondashuvlar an`anaviy va innovatsion shakllarni birlashtiradi:

1. Raqamli texnologiyalar asosidagi muloqot

- Onlayn platformalar (ClassDojo, Remind, Google Classroom, Telegram-botlar): kunlik hisobotlar, uy vazifalari, video-konferensiyalar.
- Ota-onalar portali: bolaning baholari, davomat va rivojlanishini real vaqtda kuzatish. Bu usul masofaviy va gibrid ta`limda ayniqsa samarali.

2. Ota-onalar maktablari va treninglar

- “Ota-ona universiteti” yoki seminarlar: pedagogik psixologiya, zamonaviy tarbiya usullari, inklyuziv ta`lim mavzularida mashg`ulotlar.
- Interfaol treninglar: “Aqliy hujum”, “Venn diagrammasi”, loyiha ishlari. Ota-onalar bolalar bilan birgalikda topshiriqlar bajaradi.

3. Hamkorlikdagi loyiha va tadbirlar

- Ochiq darslar, “Ochiq eshiklar kuni”, oilaviy bayramlar va sport tadbirlari.
- Ota-onalar qo`mitasi va volontyorlik: maktab loyihalarida (bog`cha, kutubxona, ekskursiyalar) ishtirok.
- Individual maslahatlar va uyga tashriflar (agar zarur bo`lsa).

4. Inklyuziv va individual yondashuvlar

- Har bir oilaning ehtiyojini hisobga olgan holda (madaniy, ijtimoiy, til farqlari).
- So`rovnomalar va fikr-mulohaza yig`ish orqali maktab boshqaruvida ishtirok.

O`zbekistonda bu yondashuvlar “Mehrli maktab” va raqamli ta`lim strategiyasida joriy etilmoqda. Masalan, ota-onalar uchun onlayn maslahatlar va “Ota-ona burchagi” raqamli versiyalari keng qo`llanilmoqda.

O`zbekistonda ota-ona-maktab hamkorligi “Ta`lim to`g`risida”gi Qonun va milliy dasturlarda mustahkamlangan. X.M.Isxakov tadqiqotida oila va maktab o`rtasidagi nizolar (maqsad va rollar farqi) muhokama qilinib, hamkorlik sifati o`quvchilarning hissiy farovonligi va ota-onalar ishonchi bilan bog`liqligi ko`rsatilgan. X.F.Radjabova hamkorlikning samarali usullari sifatida seminarlar, treninglar, ota-onalar maktablari va interfaol suhbatlar tavsiya etgan. So`rovnomalar natijasida ota-onalar farzandlarining oliy ma`lumot olishini istashi, ammo uy vazifalarida yordam berishda qiyinchiliklar mavjudligi aniqlagan.

Empirik kuzatuvlar shuni tasdiqlaydiki, faol hamkorlik o`quvchilarning baholarini oshiradi va maktab muhitini ijobiylashtiradi.

Afzalliklari va samaradorligi:

- O`quvchilarning akademik va ijtimoiy rivojlanishi kuchayadi.
- Ota-onalar mas`uliyatini oshiradi, oilaviy tarbiya va maktab ta`limini uyg`unlashtiradi.
- Maktab rahbarligi va o`qituvchilarning yukini kamaytiradi.
- Inklyuziv ta`lim va raqamli vositalar orqali teng imkoniyatlar yaratiladi.

XULOSA

Umumta`lim maktablarida ota-onalar bilan ishlashning zamonaviy yondashuvlari nafaqat an`anaviy aloqani kuchaytiradi, balki raqamli, interfaol va inklyuziv usullar orqali yangi sifat darajasiga ko`taradi. Bu hamkorlik o`quvchilarning barkamol shaxs bo`lib yetishishiga,

maktabning ochiqligiga va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiladi. O`zbekiston ta`lim tizimida ushbu yondashuvlarni keng joriy etish orqali “Yangi O`zbekiston”ning ta`lim maqsadlariga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YHATI

1. Isxakov X.M. Ta`limda maktab va ota-onalar hamkorligi // Innovative Development in Educational Activities, 2024. №3(6). – B.37-39.
2. Radjabova X.F. Ota-ona, maktab va o`qituvchi hamkorligidagi harakat ta`limni qo`llab-quvvatlashning samarali usulidir // CyberLeninka.
3. Epstein J. School, Family, and Community Partnerships: Your Handbook for Action. – Corwin Press, 2018.
4. Bozorova D.M. va boshq. Ta`lim jarayonida interfaol metodlar // In-academy.uz.
5. O`zbekiston Respublikasi “Ta`lim to`g`risida”gi Qonuni (yangilangan tahrir).
6. Parent Engagement in Schools // CDC, 2024 (https://www.cdc.gov).
7. Practical Family Engagement Strategies for Schools // ParentPowered, 2024.